

Vissza a Hindusztáni-alföldre – Varanasi

Aggódtam kissé az este, időben felébrednek-e? A taxis hétre ígérte az indulást a Dali kapuja előtt. Ismerem magamat, ha korán, vagy nagyon ébredni akarok, egészen bizonyos, hogy elalszom. No, nem nagyon, csak éppen a vonat vagy busz indulása után egy-két perccel később térek magamhoz. Ezt most nem kockáztathatom meg, hiszen zsebemben a vonatjegy, és a vonat tizenegy óra után indul, akár ott vagyok, akár nem. Főlöszlegesen voltak azonban kétségeim magamat illetően, reggel hatkor ugyanis zenés ébresztőt kaptam. Nyilván, nem nekem szolt, hanem a kolostornak, de így is jól jött. Három szerzetes szolgáltatotta a muzsikát, két, trombitászerű templomi fúvós hangszerrel meg egy irdatlan bronz gonggal. Az egyre gyorsuló ütemű gong-gonggong-gonggonggong, és a fura, kacsaringós trombitászó jókedvre derít. Aztán csak fokozza vidámságomat az a különös látvány, ami elém ugrik, már jóval lejjebb. A toy train küszködik föl Kurseong felől. Hideg a reggel, a sínekre nyilván lefagyott a hajnali pára. Hogy a csúszós, meredek emelkedővel megbirkózzon a játékmozdony, a két első ütközőjén kuporog két férfiú, és markukból homokot csorgatnak a sínre. Az eredmény igazolja őket: töfögve, szuszogva, de csak halad a vonat. Más úton haladunk, mint jövet. Valószínűleg ez a rövidebb, de jóval veszélyesebb út. Nem is út, inkább csapás. Bambuszerdön kanyarog keresztül. Combnyi vastag bambusztörzsek, áthághatatlan szövevény az út két oldalán. Jól lent lehetünk már, teaültetvények között tekergőzik az út. Megállítom az autót, szeretnék letörni néhány ágacskát valamelyik cserjéről.

- Vigyázz, Sir – figyelmeztet a sofőr – kígyók is lehetnek itt.

Ilyenkor? Legfeljebb mirelit kobra. Helyenként a völgyzugokban deret is látok.

New Jalpaiguri: a szokásos India, meleg van, hessegetni kell a riksásokat, taxisokat, koldusokat, üvöltözés, lárma; tehének és tehénlepény, rühös kóbor ebek. A vonat negyed órát késik, ez Mughal Saraiban két órára növekszik. Hajnali ötre érünk a célba. Egy norvég lányhoz, és angol barátjához csatlakozom, hármásban taxizunk át a tizenöt kilométerre lévő Varanasiba. Ők előkelőnek hangzó szállodanevet mondanak a taxisnak, én csak a Shiva International Guest Houset nevet. A már korábban említett Gábor barátom adta ezt a címet, mondván, hogy ő is itt lakott. Rádásul arra is megkért, adjam át üdvözlétét a tulajnak. Mi sem természetesebb! Ha lenne ilyen nevű vendégház! De nincs! A taxis megáll valahol a sötét varanasi hajnalban, int, hogy szálljak ki. Ő is kikecmereg a volán mögül, kinyitni a csomagtartót. Elkéri a 200 rupit, a viteldíjat. Kezébe nyomom.

- Baksis? – nem is kérdezi, hanem mondja nyomatékkal. Adok egy tízest.

- Hol a Shiva? – kérdezem.

- Ott – mutat bele a sötétbe, de már sebességbe is teszi a kocsit, elporolnak. Jó vicc! Ebben az éjszakában az „ott” akármit jelenthet. Persze, hogy nincs „ott” semmilyen szálló. Dühöngök, mi mást tehetnék. Megvirrad, megindul az élet. Riksást fogok. Állítja, tudja, hol van a Shiva International. Talál is egy Shiva – Ganga Guest House-t, egy Shiva International Lodge-ot, de az általam keresettet elnyelte a föld. Kérdezősködik az én riksásom, pereg az a jól olajozott hindu nyelve, de az eredmény csak annyi, hogy tömeg gyúlik körénk. Segíteni akar mindenki, egymást túlkiabálják és hadonásszák. Olyan kakofónia támad, hogy az embernek még a foga is belesajdul. Tekergünk erre, tekergünk arra, a riksás presztízskérdést csinál abból, hogy megtalálja nekem a Shivát. De egyszerűen nem létezik. Gábor eléggé tágan értelmezhető címet adott: a Gangesz partján. De könyörgöm, Varanasinak legalább hét kilométeres partszakasza van! Megállítom riksásomat a Hotel Alka előtt. A neve tetszik meg, bár nem tudom, mit jelent ez a szó hindiül, nekem egy tengeri madár. Olcsó is, jó helyen is van, de a WC és a zuhanyzó közös, lent a földszinten. Nem, nem! Ezt nem próbáljuk ki! Végül megunom, békében elbocsátom riksásomat, és gyalog megyek tovább keresgélni. Nem egyedül ugyan, mivel az Alka előtt hozzám szegődik egy fiatal, mosolygós fiú, Chris Prakash.

Chris Prakas és egy szent ember, homlokán Shiva lándzsája.

Így jutok el a Hotel Pujába – pudzsának ejtik – ahol végre letáborozom. Chris felkísér a szobába, segít felcipelni cuccaimat. Itt elbúcsúzom tőle, megbeszélve egy holnap reggeli találkozást. A szokásos szállodafoglalási ceremónia: kipakolás, tusolás, mosás. A szobám erkélyét elég vastag drótból sűrű szövésű háló zárja a külvilágtól. Nem értem, miért. A harmadik emeleten lakom, alattam jó mélyen lapos tetejű házak, innen megszökni fizetés nélkül aligha lehet. Akkor minek a rács? Néhány perc múlva rájövök: a majmok ellen. Rengeteg van belőlük, szép bunder vagy Rhesus-majmok. Méretes kan, jóval kisebb nőstények tucattal, kölyökkel vagy anélkül. Csapatostul rohangálnak a tetőkön, a hotel erkélyeinek rácszatát is korzónak használják. Mi lenne, ha egy ilyen társaság bejuthatna a szobába? Szóval, nagyon hasznos ez a drótháló, már csak azért is, mert van hová felkötnöm a szárítomadzagot. Nem a szobában fognak csöpögni kimosott zoknijaim.

Az erkélyen álldogálva tapasztalom a tényt: itt az élet a lapos tetőkön zajlik. Épp alattam van egy, kitűnő rálátás nyílik. Szégyen, nem szégyen, de meglessem egy varanasi család délelőttjét. Két fiatal nő önfeledten kurkássza egymást, egymás hajában matatnak, időnként megfordítva a fölállást. Mellettük két gyerek, kisfiú, aki a sárkányát igyekszik fölroptetni, és egy idősebb kislány, ő zöldséget tisztít. Közeliükben nagyapó, legalábbis így gondolom, ő ágyékkendőre vetkezve kancsóból tusol, majd szárítkozni lefekszik valami zsákdarabra. Hogy teljes legyen a család, nagyanyó is előkerül, buzgón kötöget, s közben rikoltozik, harákol, nagyokat köp. Háztetői idill.

Ebéd után – az étterem a Puja tetőteraszán van, gyönyörű a kilátás a Gangeszra, a városra – kimegyek a bazarba. Tulajdonképpen mindegy, mit mondok, várost vagy bazárt, a kettő ugyanaz.

Ennél piszkosabb, szemetesebb, elhanyagoltabb, elragadóbb, egzotikusabb, fantasztikusabb város tán' nincs is a föld kerekén! Tehénistálló-szagú, füstszagú, porszagú; rikító, harsogó, csámpás város! Majmok a háztetőn, ereszen; tehének a sikátorokban. Csatornaszerű sikátorok. Némelyik olyan keskeny, hogy be kell húzódnia a lakás ajtajába, ha tehén jön veled szembe. És

istenek mindenütt! Apró, utcaféli kápolnáktól kezdve hatalmas templomokig. Shivalingamok, bűdöskevirág-koszorúk, swastikák. Főként Shiva, de Ganesh, Hanumán, Durga, Lakshmi, és még megannyi isten; és zarándokok énekelve, zarándokok kiabálva; shaduk, szent emberek hamuval borítva; harangszó és gong, kagylókürt és zsolozsma.

A bazárban minden található. Az egyedi, kézi szövésű, ezüsttel és arannyal kivarrott-kihímzett szarítól kezdve a műanyag Donald-kacsáig; az elefántcsontból faragott nyakláncról a Tóra-tartó tokon át a maláj krisig bármit megvehetsz, ha odaférfközöl az árusok pultjához a tömegben.

A Dashashwamedh ghaton, meg a Rajendraprashad ghaton hullámszik a nép. Hatalmas hangszórókból templomi zene harsog. Majom fut el a lábak között. Mesemondó körül nagyobb csoport kuporog a sarkán, áhítattal hallgatják, tán' éppen a Rámajánát. Némelyek szent fürdést végeznek a Gangában, mások csak hűsölnek, vagy éppen mosakodnak, mosnak benne. Lejjebb néhány száz méterrel a Manikarnika ghat halotthamvasztó máglyái füstölögnek.

Nagyon öreg város Varanasi. Amikor Sziddharta Gautama, Buddha ide jött, úgy időszámításunk előtt 500 körül, már régi település volt. Állítólag egyidős Babilonnal, Ninivével. S mióta város a város, azóta zarándokhely. A hithű hindu leghőbb vágya: eljutni Varanasiba, megmerítkezni a Ganga minden szennytől megtisztító szent vizében, itt halni meg, és a Manikarnikáról füst alakjában megjelenni az istenek színe előtt. De én nem vagyok hithű hindu, így megelégszem azzal, hogy eljutottam Varanasiba.

A Rajendraprashadon belebotlom Chris cimborámba. Kiderül, itt lakik a szomszédban a Meerghaton. Beszélek itt a ghatokról, de nem magyarázom meg, mik is ezek. A ghat szent helyek teraszait, lépcsőt, kikötőt jelent. Elég bonyolult a dolog, nagyon sok lépcső fölött palota magasodik, ezeket maharadszák építtették, hogy lesétálhassanak a folyóhoz szent fürdőt venni. De vannak a város felé nyitott ghatok is, ezek a köznép számára létesültek. Ilyen például a Dashashwamedh.

A Gangesz és a Dashashwamedh ghat.

Hosszú, széles lépcsősor vezet le a teraszra. A lépcsőkön koldusok, férfiak, asszonyok, gyerekek vegyesen ülnek, és gajdolják sirámaikat. Kegeyes cselekedet pénzt adni nekik (én kegyetlen vagyok), meg lehet ejteni a szent fürdözést, de csónakot is itt lehet bérelni, ha kedved

szottyán Varanasit a Gangesz felől megnézni. Innen indítok útjára áldozati lángocskát a Ganga vizén. Persze, ezt előbb meg kell vásárolni, nem csak nekem, európainak, de a hithű hindunak is. Potom öt rúpia. Kicsi, impregnált papírból készült – leginkább egy cukrászsütemény alátétjéhez hasonló – tutaj, rajta áldozati méces körbefonva bűdöskevirág-koszorúval. Vízre bocsátod a kis papírhajót, kezdeddel hétszer löksz utána hullámot, így a gyertya fénye és a szent hét hullám biztosítja utadat a mennybe, hogy mint a lángocska a sötét Ganga vizén, te is csillag légy az éjszakai égen. Innen elkalauzoltatom magamat Chrissel a Manikarnika gathoz. Nem morbid kíváncsiság visz oda, de valóban a kíváncsiság. Annyi mindent összeolvastam már a halottégetési szertartásról, annyi borzongó beszámolót, hogy már végre saját szememmel szeretnék meggyőződni a valóságról. Vezetőm felhívja a figyelmemet: ne próbáljak fényképezni, az itt szigorúan tilos! Eszemben sincs. Aggódva szimatolok előre, de egyelőre semmi szag, semmi penetra. A ghat, illetve a terasz két szintjén történik a hamvasztás, látok már teljesen elhamvadtt máglyát, itt már szedik ki a megmaradt csontdarabokat. Ezeket összeőrlik, kis cserépuhába teszik, beveznek a Gangába, és a vízbe szórják a hamut. Néhány máglya lángol, s van, amelyiket most építik. Jól megfigyelem a munkát. Két hosszú, vastag póznát fektetnek párhuzamosan a földre, ezekre kerülnek keresztbe a karnyi vastag, jó méteres ágak. Körülbelül másfél méter magasra építik a máglyát, természetesen, még a test megérkezése előtt. Hosszú, „Szent Mihály lovára” kötözve, vállon hozzák a halottat rokonok, közeli barátok egymást váltva. Nagy megtiszteltetés a halottvivés. Elnézést a Szent Mihály lováért, de nem ismerem a hindi megfelelőjét, ezért jobb híján használom ezt a kifejezést. A testet burkoló szemfödő színéből tudható meg a halott neme is, kora is. A halottas menetet is tilos – egyébként sokat láttam a városban – és veszélyes is fényképezni. Mikor meghozzák, leszedik róla a koszorúkat, díszeket, amiket a vízbe szórnak. De ide kerül ő maga is a tróglival, egy utolsó, megszentelő fürdőre. Az így megtisztult, megszentelt, egyetlen ágyékkendőbe öltöztetett testet aztán fölhelyezik a máglyára, marék számba szórják rá a rizst, körberakják félbe tört kókuszokkal, meglocsolják ghi-vel – ez ételkészítésre használt, tisztított vaj – és több marék szantálfa forgácsot, fűrészpport szórnak még rá. Ezek után további fákkal körberakják, a testre is bőven kerül, csak a fej látszik ki az ágak közül. Majd a legtekintélyesebb rokon – én ugyan brahminnak, papnak néztem – a szent tűznél meggyújtott fáklyával, az óramutató járásával egy irányban hétszer körbejárja a máglyát, és a halott lábainál lángra lobbantja. Rosszul mondom: nem lobban föl a láng, lassan harapózik el. Nincsen fekete, zsiros füst, nincs felülés és egyéb borzasztó dolgok, sőt – lehet, hogy hihetetlen – nincs szag sem. Ott álltam a máglya közelében, nem lehettem tán öt méterre sem, ezért állítom bizton: nem éreztem semmilyen kellemetlen szagot. A halottégető teraszok fölött a harmadikon hasítják a törzseket, e fölött pedig egy galériáról nézik végig a távolabbi rokonok, ismerősök, és olyan kíváncsiskodók, mint jómagam, a szertartást. Drága dolog ám a hamvasztás! Egy kilogramm fa 100-120 rúpia, és legalább három mázsát használnak föl a máglya építésére. Nem tudom, honnan hozhatják, de a folyón, hatalmas csónakokon érkeznek a törzsek. Körülbelül három óra alatt hamvad el a máglya. Ez után, ahogy már mondtam, összeszedik a csontmaradványokat, és a folyóba szórják. Gyermeket, koldust, „rossz életű személyt” nem hamvasztanak, az ő testük tűz közbeavatkozása nélkül kerül a szent Gangába. A Manikarnika éjjel-nappal üzemel. Késő este van, szobám erkélyéről ellátok odáig. Reflektorok világítják meg a ghatot, fényükben lehet látni a halvány, szürke füstgomolyokat. Még a kis harang kondulása is elhallatszik idáig, innen tudom, hogy újabb és újabb testek érkeztek.

Őszintén megmondom, nem voltak lidérces álmaim a Manikarnika ghaton tett látogatásom után. Más a hindu világlátás, mint a miénk, más a gyász is. A test, ha elszáll belőle a lélek, csak romló porhüvely az ő szemükben. Tűzre vele. No, persze, ez így nem igaz, de a magam részéről semmilyen pogányságot nem láttam benne, semmi megbotránkoztatót. A hinduk az ő hitük szerint indítják utolsó útjára halottjukat. Ezt csak elfogadni szabad, megítélni nem! Akár a

tibetiek „égbe temetését”, vagy éppen a pápuák sajátos temetési szokásait. De elég a temetésekből, túlvilágból, aludjunk. Jó éjszakát!

Majomricsajra ébrednek. Valamin összevesztek, lehet ez étel, vagy egyszerűen hatalmi harc, de istentelen hangzavarral jár. Kaffognak, visítoznak, zuhog az erkély rácsa, amint végigrohannak rajta. Aztán elül a háborús zaj, s máris békésen kurkásszák egymást, gyereket nevelnek, játszanak, bohóckodnak. Kiraktam a korlátra néhány darab kekszet. Erre, persze, újra kitört a parasztgyalázat.

A mai nap a templomok, a tudomány és a történelem napja. Ez egészen pontosan azt jelenti, hogy szeretném látni a Durga mandirt, más néven Majomtemplomot, a Manas mandirt, a Varanasi Hindu Egyetemet, és Ramnagart. Délutánra meg Chris még csónakázást is ígért a Gangán. Kicsit késésben vagyunk, szerencsétlen barátom ahelyett, hogy följött volna a szobámba, a recepciónál várt a riksással egyetemben. A portás azt mondta nekik, hogy elszaladtam valahová. Én meg fönt várahoztam őrá. De hát nem kerget a tatár, pénzt is kell váltani, így aztán minden úgy van jól, ahogy van.

A Durga templom gyönyörű, vörösbordó épület, mellette hatalmas, négyzet alakú vízmedence, szökőkúttal a közepén. Sajnos, most nem szökik. Magát a templomot, pontosabban a szentélyt, aminek jellegzetes tornya jóval magasabb, mint a külső építmény fala, ez a négyszögű falazat veszi körbe, galériával a tetején, aminek jelentőségét nemigen tudom. A galériát oszlopsor tartja, az egész olyan kolostori kerengőnek tűnik. A templomtér egyik sarkában fehér ruhás pap ül egy napernyő alatt, az elébe járuló hívőket némi ajándék ellenében megáldja. Engem egy másik, a semmiből hirtelen elém toppanó pap áld meg, megkeni a homlokomat valamilyen piros festékkel.

- Adjál neki tíz rupit – morogja Chris az orra alatt. Nem tudom, mindkettőnkért fizettem-e, vagy csak magamért? Igaz, cimborámat nem fente össze. Én is letöröltem magamról a festéket az utcán. Nem tartom helyénvalónak, hogy európai ember indiai hacukában, vörös, vagy sárga vonalakkal, pöttyökkel a homlokán szaladgáljon. Nem értem a lényegét, akkor minek kenetem magamra? Mintha egy hindu hamvazószerdán, a homlokán hamukereszttel mászkálna otthon, a balassagyarmati templom előtt. Anakronisztikus lenne.

Durga a hatalom, az erő istennője, Shiva isten hitvese. Ez a templom a XVII. században épült észak-indiai stílusban. Most már azt is tudom, hogy a templomtornyot – nagyon szépek a faragványai, az ornamentikája – „shikhara”-nak nevezik. Ez a „szentek szentje” fölött magasodik, ahová én, sajnos, nem léphetek be. Nem nagyon értem ezt a hindu logikát: van templom, ahová bemehetek, akár cipőben is. Aztán, ahová csak mezítláb. És vannak ilyenek is, mint ez, ahová be nem tehetem a lábam. No, hát nem véletlenül voltam én kínban a Dali kolostorban! Sajnos, fényképezni sem tudom a templomot, a shikhara a galériához nagyon közel van, Kívülről pedig, ahol a fényviszonyok is megengednék, mindenféle bódé, üzlet, szedett-vedett épület takarja. Riksásunk hűségesen várja, hogy előbukkanjunk a Majomtemplomból, bár, hogy mi köze Durgának a majmokhoz, ráadásul egygel sem találkoztam itt, nem tudom. Chris kiadja az utasítást: irány a Tulsi Manas mandir.

Csodálatos fehér márvány építmény, a falán lévő tábláról leolvashatom, hogy 1964-ben épült. Egy csomó istennek van szentelve: Ramának, Sítának, Vishnunak, Lakshminak. Három fehér tornya mered az ég felé. Nagyon modern, nagyon impozáns látvány. Akkor lenne különösen szép, ha a körülötte elterülő kert nem lenne ennyire kiaszott. De hiába, tél van, azaz száraz-hideg évszak. Nem lehet semmilyen szubtrópusi burjánzást várni a parkoktól. Ebbe a templomba bemehetek. Belseje is hófehér, nem kevés aranyozással. A körbe futó karzatról rálátni a szentélyre. Egyszerre csak csengők, harangok, dobok szólalnak meg, és három pap gyönyörűen énekelve imádkozik az istenekhez. Nem moccanunk Chrissel, áhitattal hallgatjuk végig az ájtatosságot. Ez a templomi zene különösen lenyűgöző. Lágyan kacskaringós, hullámmzó, ritmikus, bár a melódiája, ritmusa merőben eltér minden európai zenétől. Nem dübörög, nem hangosan esedezik, erőszakosan imád, de nem is andalít el. Inkább párbeszédet

érzek benne, ha nem is egyenrangú, de egymást megbecsülő felek között. Ez a zene találkozás istennel, és nem könyörgés, nem bocsánatkérés. Mennyivel természetesebb, egyszerűbb ez a hit, annak ellenére, hogy a hindu istenvilág rendkívül bonyolult. Nem tudom, mit, és miért imádkoznak a hinduk. Vannak-e olyan állandósult imaformuláik, mint nekünk a „Miatyánk”? Bizonyára, mint a buddhista „Om mani padme hum.” mantra. A minden napi kenyérért fohászkodnak-e, vagy azért, hogy kikerüljenek az újjászületések nyomasztó körforgásából? Európai szemmel nézve, bizony, mindkettőért lenne okuk fohászkodni. S ez tragikusan igaz is. Ám ebben a zenében semmi tragikum nem érződik.

- A Ramnagarba megyünk – közli velem már a riksán ülve csibészkepű vezetőm – a Ganga túlsópartjára.

El sem tudom képzelni, hogy ott lenne valami is. A szállodám ablakából a Gangeszra látok, a túlsópart sivár, homokos kiöntési terület, s valahol jó messze húzódik valami erdőcsík. Szabad szemmel nem lehet kivenni: erdő, erdősáv, vagy valamilyen ültetvény. Néha ugyan kikötnek csónakok azon a parton, de láthatóan strandolnak az átrándulók. Nem tudom, mi ez a Ramnagar, strandolni sincs különösebben kedvem, de rábízom magam a fiúra. Pontonokból összerótt hídon kelünk át a Gangeszon, s innen már lehet látni: falucska és egy erőd-palota áll a Gangesz jobb partján. Mint kiderül, ebben a palotában lakott az utolsó varanasi maharadzsa, egészen a 60-as évek végéig, akkor ugyanis meghalt. Azóta lakatlan, múzeumként működik. Nem nyugóz le így első látásra, én maharadzsatól különb palotát várok. Még halott maharadzsatól is. Inkább nagy udvarháznak hat, bár az erőd kapuja, falai láthatóan harcra és győzelemre születtek. Két ménkű nagy ágyú őrzi a bejáratot. Ebből is látom, a múzeumban is tapasztalom, hogy harcos fejedelem lehetett ez a Raja Balwant Singh, aki 1750-ben építtette ezt az erődöt, illetve leszármazottai, az összes többi Singhek. Fantasztikus fegyvergyűjtemény van itt, mindenféle szűrő, vágó, ütő és löfegyverekből. Miket ki nem találtak ezek a vitéz hindu ősök! Jó hosszú, láthatóan igen hegyes és éles kardszerű fegyver, aminek nem markolata van, mint egy tisztességes szablyának, hanem két szárával fölcsatolható a harcos alkarjára, aki megragadja a szárak közötti keresztmarkolatot, és így karja fegyverré válik. Elejteni nem tudja, csak karjával együtt veszítheti el. Akkora elefántlövő puskák, kisebb ágyúnak beillenek. A csőtorkolat legkevesebb négy centi átmérőjű! Mekkora ordíthatott ez a kézi ágyú, és mekkora rúghatott! Sportfegyverek, hatsövű pisztolyok. Elképesztő a gyilkoló fantázia.

A garázsban howdák serege. Elefántnyeregnek olvastam egyszer ezt az utazó alkalmatosságot. Elefánthátra szerelhető nagy láda, semmiképpen nem lehet nyereg, mivel nem RÁülünk, hanem BELEülünk. Nincsen rá magyar kifejezés, maradjunk hát a howdánál. Így ejtik: hauda. Van itt mindenféle: elefántcsontból, fából elefántcsont intarziával, ezüstből, aranyozott ezüstből, két személyes, négy személyes. Ahány, annyiféle. Aztán gyalogos hordszékek. Fedettek és fedetlenek. Hattyúnyakúak. Elfüggönyözhetőek maharánik számára. Négyemberes – értendő a hordszemélyzet száma – és tizenkét emberes. De közeledjünk a mához. Hintók és a század húszas-harmincas éveiből származó autók. Valami hihetetlen gyűjtemény. A sokadik terem a textilszoba. Eléggé kopottas ruhadarabok, kaftánfélék, gyapjú szarvak, gyerek felsőruhák. Még így, fakultan, alig restaurálva is látszik hajdani pompájuk. Az egészben az a borzasztó, hogy ezek a vagyont érő tárgyak annyira méltatlan környezetben vannak. Rosszul megvilágítva, sötét, málló vakolatú termekben. Olyan íze van az egésznek, hogy: - No, gyertek, báméskodjatok, ha éppen ezt akartátok! Említettem az előbb a vadászfegyvereket. Hát kiállítottak néhány trófeát, mint például egy szőrét elhullatott tigrisbőrt, egy gyalázatosan kitömött fekete medvét, chital és black buck agancsot illetve szarvat, egy preparált orrszarvúfejet, meg két lábat esernyőtartónak, vagy valami ilyesminek kikészítve. Eléggé szánalmas vadászereklyék. De az egész palota is, leszámítva néhány valóban gyönyörű részletét, ilyen. Mint egy elhanyagolt öregember. Kár pedig érte.

A ponton felé menet megállítja a riksát.

- Szállj le – mondja – gyere, ígyunk lassit.

- Mi az, milyen ital? – kérdezem kissé riadtan. Nagyon remélem, hogy nem valami mákonyfőzetet jelent hindi nyelven.

- Tejféle – nevet riadalmamon – olyan, mint az aludttej.

- Ezeknek a csenevész tehenek adnak tejet?

- Nem, ez bivalytej. Sokkal jobb, mint a tehéntej.

No, Lord Shiva, mikre rá nem kényszerülök e mellett a fiú mellett! Ám valóban finom ez a lassi, kicsit emlékeztet a hígabb joghurtra, cukorral vagy sóval készítik, hűtve árulják. Jól is esik, hiszen egész nap talpon voltunk, enni nem ettünk semmit.

- Varanasiban két helyen lehet igazán jó lassit kapni – magyarázza – és ez az egyik. Sokszor csak a lassi kedvéért riksázunk át a haverokkal Ramnagarba.

Az ingó-bingó ponton után elég meredek partszakasz következik. Szegény riksásunk már állva tapossa a pedálokat, nagyokat nyög.

- Te, – mutatok szegényre – ki fog dőlni, elpusztul szegény feje.

- Annyi baj legyen – legyint egyet Chris nevetve – legalább megmarad a pénzed.

Végül baj nélkül érünk el a Benares Hindu University-ig. Hatalmas területen – 2000 acre, ez körülbelül 800 hektár – építették föl ezt az egyetemet, a város déli szélén az 1910-es évek közepén. Soha nem gondoltam, hogy egyetem, egyáltalán oktatási intézmény ilyen csodálatos legyen. Nyílegyenes sugárutak, a kerék küllőihez hasonlatosak, amiket körívben kötnek össze a pálmákkal szegélyezett „mellékutak”. Óriási botanikus kert ez, benne az egyetemi épületekkel. Minden karnak külön területe, külön épületei vannak. Orvosi, mezőgazdasági, művészeti, zenei, szanszkrit, és még ki tudja, mi más fakultásokon tanulhatnak itt az ifjak. És ennek a tudomány kerekének – csak én nevezem így! – közepén magasodik a Shree Vishwanath Temple. Természetesen Shiva-templom ez is. Fordítom a Latest Varanasi Sarnath Guide-ból: „Tervezte a Benares Hindu University-t alapító Pt. Madan Mohan Malviya, a tervet megvalósította a Birla család. Ezért hívják Birla templomnak is. Ez a 77 méter magas templom 1966-ban épült. Ez India legmagasabb temploma.” Nem kétkedem a Legutolsó Varanasi Sarnath Útikönyvben, végül is Indiában adták ki. Bemenni ide sem mehetek, csak fényképem van a szentély nagy Shiva-lingamjáról, de legalább meghajolhattam a szent Nándi, Shiva isten háts jóságának szobra előtt, aki a templom fala mellett várakozik urára.

Délutánra hajlik az idő, mire visszakeveredünk a városba. A Dashashwamedh ghat közelében egy vegetáriánus étteremben eszünk, nem tudom, mit, Chris rendeli. Bizonyára ezt szereti, ám nekem is ízlik. Innen lesietünk a Gangához, ahol már vár ránk a csónakos cimbora. A vízről derül ki számomra, hogy nem a Manikarnika az egyetlen hamvasztó ghat, följebb, a ghat-sor vége felé is van egy, a Harishchandra ghat. Ezen is javában folyik a munka. Érdekes, nem a halott rokonai, hanem a hinduk utasítják el a fényképezést ezeken a helyeken. Ahogy közeledünk a Harishchandrához, mind Chris, mind a csónakos legény arra kérnek, ne fényképezzek. Tehát a Manikarnikánál Christoph nem a testi épségemet vigyázta, hanem ő személy szerint sem szerette volna, ha fotózom a máglyákat. Beljebb, a folyó közepe felé irányítom a csónakost. Hoztam magammal egy kis vizes flakont, szeretnék szent Ganga vizet hazavinni. Hát, nem mondom, hogy sokkal tisztább, mint a part közelében. De hát jó hosszú folyó, van ideje összeszedni India szennyét. Írtam azt, hogy ehhez hasonló lehetett Varanasi akkor, amikor Buddha két és fél ezer éve itt járt. Hát még mennyire hasonlíthat a 160 évvel korábbi képére. Nagyon valószínűnek tartom, hogy Kőrösi pontosan ezt láthatta, mint most én. Hiszen nyilván megállt itt Sarnath miatt. Egy jó óra múlva kikötünk a Rajendraprashadon, ahonnan beugrunk a Pujába. Pénzt veszek magamhoz, végre már szeretném letudni a szárvásárlást. Az Indian Bazar felé menet felbukkan a csónakos fickó. Valamit nagyon osztanak, szoroznak ezek itt ketten, de hát száriért indultunk, gondolom, a lehetőségeket taglalják. Nem is figyelek rájuk, baktatok mögöttük, báméskodom. Egyszer csak megállnak, Chris hozzám fordul.

- Gyere – mondja – ide bemegyünk. Egy nagyon híres guru lakik itt.

Jó, menjünk. Kis szoba, terasz-féléről nyílik. Tatamiszerűségek borítják a padlót. Egy alacsony asztalka mögött kuporog a guru, fekete a haja, a szakáll, szúrós a tekintete. Tiszta, hosszú fehér ruhában van. Rajta kívül még hárman tartózkodnak a szobában. Kettő nem különösebben érdekes, de a harmadik annál inkább: hosszú, fehér szakállú, összeaszott vénember, kék turbánban. A szeme, nézése élénk, akár egy madaré.

- Ő a guru – mutat Chris a fekete szakállúra, majd mély tisztelettel a kék turbános felé fordulva összetett kézzel int feléje – ő pedig a mahaguru.

Annyit én is tudok, hogy a „maha” nagyot, fenségest jelent, úgy, mint maha-rádzsa, azaz nagy király; de guruban nem tudtam maháról. Lássuk, mit tanulhatok tőlük. A guru nem teketóriázik, rögtön az üzletre tér. Itt és azonnal elkészíti a horoszkópomat (autentikus indiai!), és menten személyes mantrákat is ad arra nézvést, hogyan kerüljem el karmámban az ártó tényezőket. Ezért természetesen bizonyos értékben támogatnom kell az erőfeszítéseit; mégis, mennyit ajánlok föl támogatásként? Szemébe nevetek.

- Guru, mit gondolsz – kérdezem – egy magyar pedagógus mégis, mennyi pénzzel szaladgál Indiában?

- Ne aggódj, ez nem gond – közelít a megoldás felé – írsz egy kötelezvényt adott összegről, megadod az útlevélszámodat, otthoni címedet, travellers check számot, és majd később megérkezik hozzánk a támogatásod.

Ezen már kissé felpaprikázom magamat.

- Nem, guru – rázom a fejem – valamennyi pénzem van, de ilyenre semennyit sem áldozok!

Gyors, éles szóváltás a guru és a mahaguru közt.

- Ő hív – mutat az öreg felé a fekete szakállas – ülj oda elé.

Kíváncsi vagyok, mi következik Törökülésben lekucorodom Kékturbán elé, és várok. Nagy vajákolásba kezd az öreg. Meggyúrja a homlokomat, szemembe fúj, hirtelen fejbe csap, pávatoll legyezővel ütöget, magához ölel és a tollak csévéljével bökdösi a hátamat. Közben dűnyög, mormog, rikkantgat. Bő öt perc után elenged, int, üljek vissza előbbi helyemre a fal mellé. A guru mélyen zengő hangon, nagyon komolyan közli velem:

- Nagyon kevés emberen végzi el ezt a szertartást – és odabókol az öreg felé – a tisztelendő mahaguru. Annyi erőt adott át neked most, hogy ha hazamész, a feleséged soha nem akar majd elengedni az ágyából. Mennyit ér ez meg neked?

Hirtelen fellapozza a főkönyvet, és felém mutatja.

- Nézd, Mister Ez-meg-ez ötszáz dollárt utalt át nekünk. Herr Ó-meg-ő ezer márkát. És itt van egy köszönőlevél is sir Bárgyú feleségétől, mennyire elégedett az urával a mahaguruval való találkozás óta.

Ez már nekem is elég. Fölpattanok, kiviharzom a szobából a teraszra, zoknit, cipőt rántani. Chris pattan ki utánam.

- Bela, kérlek, adjál neki valamennyit! – szinte könyörög. Ötven rupist, nincsen nálam kisebb címlet, húzok elő, és visszalépve a szobába, lecsapom a guru elé. Csak Chrisre való tekintettel, nehogy valami módon rajta álljon bosszút ez a piszok. Később, már a kis vega étteremben, ahová lezökkentem, hogy egy tea mellett lecsillapítsam háborgásomat, olyan őszintén szabadkozott, kérte az elnézésemet, mondván, hogy ő nem tudta, a csónakos miért akar annyira a guruhoz vinni engem, hogy azt kell hinnem: valóban nem tehet az egészről. Nem volt benne ebben a hülyeségben. Nagyon bosszant a dolog. Hát madárnak néznek? Nyilván annak, hülye pávamadárnak. Ide tartozik a következő történet, bár ez másnap, utolsó varanasi napomon esett. Feledve a tegnapi fiaskót a két sarlatánnal, a Gangesz partján üldögélve teáztunk Chrissel. A fiú hirtelen örömteli üvöltéssel, élénk hadonászással – még a teáját is kilottyintotta – odahívott egy félig indiai, félig európai ruhába bújt fehér, mint később kiderült, francia nőt. Olyan harminc-harmincöt éves lehetett a hölgy. Néhány percig pergő francia mondatok csobogtak körülöttem. Aztán a nő figyelme felém fordult. Bemutatkoztunk egymásnak. Christinának hívták, Párizsból származott. A telet Indiában; az itteni nyárnál hűvösebb nyarat otthon töltötte.

Már évek óta osztotta meg idejét Európa és India között; ajurvéda orvoslást tanult, szent emberekkel barátkozott. Miután elmonda mindezt magáról, barátságosan vallatóra fogott: honnan jöttem, miért, otthon hol lakom, van-e feleségem, gyerekeim? Ő is járt nálunk, mondta, Budapesten is meg néhány vidéki városban. Nagyon kellemes helynek ismerte meg Magyarországot, de igaz, ami igaz, Indiával nem ér fel hazám. Majd fürkészőn, hosszan rám nézett, és egy nagyon meglepő dolgot kérdezett:

- Te, ugye, tanárember vagy?

- Igen – válaszoltam megrökönyödve – de honnan tudod? Rám van tán' írva a mesterségem?

- Nem – nevetett föl – de tudod, megszoktam már, hogy az emberek háta mögé is néztek, ne csak rájuk.

Aztán megint hosszú, átható pillantást vetett rám, és ezúttal sikerült teljesen megdöbbennie.

- Valami természettudományos dolgot tanítasz – mondta elgondolkodva – várj csak... tudom már, biológiát!

Teljesen elhültem. Egyszerűen nem akartam hinni a fülemnek. Ez a fura nő ismeretségünk ötödik percében, saját állítása szerint „mögém pillantva” olyanokat mond rólam, amikről még csak említést sem tettem. Átejtést szimatoltam, csúf becsapást. Nyilván cimborám adta át ezeket az ismereteket Christinának. De hát – értetlenkedtem magamban – Chrissel sem beszéltem otthoni dolgaimról. Mégis, hogyan lehetséges ez? Miközben ezen morfondíroztam, Christina tovalibbent, ott hagyott kételyeimmel együtt. Később kérdőre vontam barátomat, miket mondott rólam ennek a nőnek, miféle szemfényvesztés volt ez megint? Nem rólam beszélgettek – állította – hiszen hetek óta nem látta az asszonyt, az valahol Kashmírban csavargott, valami szent helyen. Az imént erről beszéltek franciául.

Igen – mondta Chris elgondolkodva – Christina nagy guru, nem úgy, mint az a tegnapi két pénzsóvár gazember...

Nem találkoztam többet a nővel. Aznap este el kellett volna utaznom Varanasiból.

Szilveszter napja van, Sarnath a mai program. Jóval indulásunk előtt veszem a guide-ot, mert szégyen, nem szégyen, de otthon indiai buddhizmusból nem készültem. Annak ellenére, hogy Körösi miatt jöttem Indiába. Csoma Sándor életútja kötötte le a figyelmemet, és nem az a hit, az a rendszer, amivel – végső soron – foglalkozott.

Ezt írja a könyvecske, fordítom: „*Sarnath most egy kicsiny falucska, de ez volt a buddhizmus első jelentős központja a Krisztus előtti 5. századtól, és a Szarvas Park az ősi színhely, ahol Buddha először prédikál a megvilágosodása előtt*”. Említi még a Dhamekh, és a Dharmarajika sztúpát; a szentélyt, ahol Buddha meditált, a templom udvarát, ahol a Mester oktatta tanítványait a Nyolcas Útra. Ír az Ashoka-oszlopról. Megemlíti a Régészeti Múzeumot, a kínai és a tibeti templomokat, és a Mulghandha Kutir Vihar templomot, amely azon a helyen épült – a Dharmarajika sztúpától északra – ahol a hit szerint Buddha prédikált.

A Dharmarajika sztúpa.

...és falának faragása.

Autóriksával megyünk, mivel a várostól úgy 15 kilométerre esik Sarnath. Eléggé göthös az idő, pulóvert kellett vennem. Nem is tudom, hogyan mondjam? Mást vártam Sarnath-tól. A Deer Park fűvén és a Lotus Lake partján gyerekek szaladgálnak, felnőttek üldögélnek, esznek, fecsegnek, dohányoznak. Olyan frivol az egész, piknik-hangulata van, s talán emiatt nem érzek benne semmi ősit, nem érzek semmilyen megilletődöttséget, holott talán kellene, hiszen két és félezer évvel ezelőtt itt született meg a buddhizmus, ez a – nem is annyira vallás, mint inkább – életforma.

A tibeti templom szép, de szememben szebb volt a Dalí. A kínai templom, amiről a könyv ezt írja: „... különlegesen egyszerű.”, valóban az. Íves hídon kell átkelni egy vizecskén, apró, nagyon ápoltságban áll a kis, négyszögletes templom, benne fehér márvány Buddha, művirágok, csík-zászlók kínai nyelvű szöveggel. A Dhamekh sztúpa hatalmas, szinte ormótlan. Már csak a múzeumban van bizodalom. Nem is okoz csalódást. A bejáratnál szemben, az előcsarnokban az Ashoka-oszlop fő fogad, rózsaszínes márványból faragott-csiszolt három oroszlán, a dharmacsakrával a talpuk alatt. Gyönyörű, nem véletlenül lett ez India címere. Tara-fejek, Buddhák, valamennyi vörös márványból. Hihetetlen! Ornamentika, ám ha egy-egy részt letakarsz a tenyereddel, két kezed közül egy oroszlán néz veled szembe. Ha elveszed a kezedet, ornamentika újra. Szanszkrit nyelvű kőtábla, Buddha első prédikációjának részletei. Az V.-VI. századból kőből faragott emberi és állatfejek, kezek, madarak. Ezer-kétezer éves terrakotta szobrocskák. A X. századból Ganesh ábrázolás. Az ezer év meg sem látszik rajta, nem öregedett semmit. Ugyanolyan, mint manapság. Örömmel és élvezettel járkálok egyik teremből a másikba, aztán vissza. Ez nagyon jó múzeum. Tiszta, világos, áttekinthető, logikus. Egy a bánatom, bár tudom, hogy ez mindenütt így van: a bejáratnál le kell adni a fényképezőgépet. Fotókat viszont nem árulnak. Innen visszasetálunk az állatkertbe, de abban nincs köszönet. Tíz-

tizenkét madárfaj, nagyrész papagáj, két nyomorult krokodil, az emlősöket egy szem nilgai, és néhány chital meg black buck reprezentálja. Inkább menjünk ebédelni.

Hazafelé menet egy csöppet megrendülök. Annak idején említettem, hogy nem a kirakat Indiára vagyok kíváncsi, szeretnék bepillantani a pult mögé is. Ez most sikerült. Valahol, már Varanasi szélén, nagyon nagy, és kilátástalan közlekedési dugóba kerültünk. A rikás gondolt egyet, és bekormányozta járművét a külváros sikátorainak szövevényébe. Olyan keskeny közökbe, hogy a riksa érintette mindkét falat. A nyílt lefolyókban mocsos, szürke, darabos szennyvíz csordogált. Ócska, szakadozott ponyvákából, zsákvásznakból összetákolt putrikban élnek itt emberek. Kötélre rögzített kövek tartják helyükön ezeket a ponyvatetőket. Pucér purdék szaladgálnak és hemperegnek együtt a disznókkal a sárban. Disznó és emberürülék áll halmokban. Hihetetlen! A Puja környéke is elég gyalázatos, tehenek és kecskék hagyatékát kell kerülgetni, de ott azért takarítanak is. Ám, ami itt van, illetve nyáron itt lehet, az gyalázat. Azon csodálkozom, hogy itt még élnek emberek. Nem rothadnak elevenen széjjel, nem viszi őket el a kolera, vagy valami más, kellemes kórság. Pedig még dolgoznak is itt néhányan. Láttam fazekast, olyan kis cserépköcsögöket formázott, mint amilyenekből tegnap a lassit ittuk Ramnagarban. Nos, hát megkaptam a kirakat mögötti Indiát.

Megvettem a szárikat, magamnak két öltözet pidzsámát kurtával (mintha naponta hordanám majd otthon!), meg még néhány apróságot. Szemerkélni kezdett az eső. Mit gondol ez magaról? Itt most száraz-hideg évszak van, kérem szépen. A monszun majd júliusban kezdődik! Ma szilveszter este van, ilyenkor még az időjárásnak is vidámnak illik lenni. Én bizony, minden különösebb vidámkodás nélkül ágyba dőlök. Éjfélkor ugyan fölébredek néhány fellőtt petárda durranására, de nincs lelkiem fölcihelődni, fölmászni a tetőteraszra, megcsodálni az Új évet. Este elnéztem a rengeteg áldozati méceset a Gangán, ennyi volt az ünneplés. Elég is volt. Csak megjegyzem: 2001. január 1. van. Happy New Year!

Utolsó napom Varanasiban. Este fél hét után indul a vonatom Agrába. Két hete vagyok kint. Félúton járok, január 15.-én éjjel indul a gépem Bombayból Európába. Innen, Varanasiból már hazafelé csorgok. Agra után már nem Kőrösiről szól a történet, hiszen sem Jaipurban, sem Bombayben nem járt. Persze, az is kétséges, hogy akár itt, akár Agrában megfordult. Ugyan valószínű, de ő maga nem emlékezik meg egyik városról sem. Szóval, ma már elkezdődött a hazafelé vezető utam. Nem vagyok elragadtatva tőle. Indiából egy hónap, mi az? Jószerivel meg sem melegsik az ember, körbe sem néz, már mehet is vissza. Hej, ha lenne annyi pénzem, amennyi nincs! És időm. Bár, ha az embernek pénze van, ideje is akad. Az is igaz ugyan, hogy Indiához egy élet is kevés. Nem hiába hisznek itt a reinkarnációban! No, persze, ez butaság, de jól esik eljátszozni a gondolattal. De ebből az előzetes nosztalgiából elég, szedd össze magad! Vár az Aranytemplom!

Utoljára hagytam, mintegy delikátesznek, Varanasi leghíresebb és legszentebb templomát, a Vishwanath Temple-t, ezt a Krisztus után a VII. században épült istenházát, a Shivához vezető út kapuját. A minap elvetődtem arra, véletlenül, hiszen olyan gyatra térképeim vannak, hogy még magamat sem találok meg rajtuk. Itt van egyébként ötpercnyi sétára a Pujától, beékelődve a sikátorok útvesztőjébe. Látni belőle semmit sem lehet, csak annyit, hogy egy templomajtóból fény árad, füstölök illata, és emberek tömege igyekszik befelé vagy éppen kifelé. Katonák vigyázzák a rendet, gyanakodva figyelik az idegent, és már messziről kiabálnak: No photo! Tudom, hogy ez a templom a szentek legszentebbje, eszemben sincs megsérteni, esetleg fölbőszíteni a hindu érzelmeket, ezért fényképezőgép sincs nálam. Megállok nézelődni a kapu közelében, de egy marcona harcos máris elhessent. Ezt panaszolom el Chrisnek, aki biztatóan mondja:

- Semmi probléma, majd én megmutatom neked.

Ugyan el sem tudom képzelni, hogyan, de inkább bízom benne, mint mőszi Fodor – az útikönyv magyar származású francia szerzője – információiban: kis lyukról; a templommal szembeni ház tetejéről; egyéb furmányokról, ahonnan látni lehet az épületet. Állítom, ez az úr

életében nem járt Indiában, helyenként akkora marhaságokat ír, hogy még nevetni sincsen kedvem rajta. Szóval Chrisben reménykedem. Előljáróban annyit a templomról, hogy valóban a VII. században épült, ám ez a mostani már messze nem az eredeti. Többször eltűnt a föld színéről, a legutolsó ilyen eltűntető maga Aurangzeb mogul császár volt, akinek 1669-ben annyira bántotta fülét a templomi csengettyűk, harangok és gongok hangja, hogy egyszerűen leromboltatta az egészet. Aranytemplommá 1839-ben változott, mikor is Punjab ura, Maharaja Ranjit Singh 820 kilogramm arannyal borította be az épület tetejét. Az Aranytemplom közelében egyébként egy mecset is áll, szintén Aurangzeb volt a tettes, ő építtette. Közvetlenül a Vishwanath mellett épült guest house tetőteraszáról lehet csak látni a templomot. Ide kalauzol föl barátom. Már a lépcsőház gyanús, a falán mindenütt piros körben, pirossal áthúzott fényképezőgép rajza. A gyengébbek kedvéért egy tucatnyi nyelven is kiírták a tiltást. Ha viszont még ez sem elég, akkor a tetőn ott silbakol a katona, mindenféle hadi eszközzel felszerelve, hogy érvényt szerezzen a tilalomnak. Hát ennyire óvják a Golden Temple-t. Nem értem ugyan a dolgot, hiszen kezemben tartom a leporellót, benne a templom arannyal borított shikharája, a másik képen pedig a szent Lingam. Valószínű, hogy az egyszerű hindu tömeg háborodna föl, ha szemérmetlen szemek és fényképezőgépek szemlélnék a Legszentebbet.

Szemmagasságban állok a toronnyal, jól szemügyre vehetőek az aranylemez domborműves díszei, girlandjai. A shikhara csúcsán ott az elmaradhatatlan háromágú szigony, Shiva attribútuma. A háttérben szürkéllik-kéklik Aurangzeb mecsete; az Aranytemplom mellett csak halovány szolgáló. Ragyog, csillog a napfényben a temérdek arany. Hát még merje mondani valaki, hogy „szegény India”!

Még hogy elutazom Agrába! Alighanem tegnapelőtti csúfondároskodásom miatt büntetnek az istenek. Délután a Dashashwameden ittunk egy búcsúteát varanasi kalauzommal, Chris barátommal, majd kiriksáztam a pályaudvarra. A 6. vágányra volt kiírva az agrai vonat, lecsüccsentem ott, várva az érkezését. Nem jött, és nem jött. Utóbb kiderült, hogy a negyedekre irányították, be is mondták mind hindiül, mind angolul a változást, de én nem hallottam. Egész mással voltam elfoglalva. Magammal, azaz romlandó porhüvelyemmel. Éreztem én már akkor, amikor kiültem a peronra, hogy baj van. Hol fáztam, hol izzadtam, kegyetlenül görcsölt a gyomrom, de abban bíztam, hogy csak valami múló rosszullét. Mikor kiderült, hogy a vonatom elment, ráadásul egyre rosszabbul érzem magam, kitántorogtam a pályaudvar elé, fogtam egy riksást, és kértem, hogy a lehető legközelebbi, olcsó szállodába vigyen el. Így kerültem ide, a Radians Hostelsbe, az állomástól tán tízpercre. Itt kúrálgtam magamat második napja sós lassival és mindenféle sós keksszel. Emberi táplálékot nem fogad be a gyomrom, bár már lábalok kifelé a kólikából. Marokszámra ettem a széntablettát, de ennek ellenére is félóránként igen fürgén ugrottam ki az ágyból. Nagyon legyengített a dolog. Végül találtam a varázsdobozomban Imódium nevezetű kapszulákat, a tájékoztatójáról az is kiderült, mi ellen való, így holnap elutazom. A teára gyanakszom, vagy nem volt kellően felforralva a víz, vagy belelógatta az ujját a teás. A lényegyet tekintve mindegy, az európaiak legnagyobb többsége kihúzza ezt a lapot is a pakliból. De semmi gond: nem olyan veszélyes egy kis hasmenés, csak egészség legyen!